

σε ιδεολογίες, έναντι ενός φύλου, μιας φυλής, μιας επαγγελματικής κατηγορίας. Ο μη ειδήμων, δηλαδή, αλλά και ο προκατειλημμένος συνιστούν κίνδυνο, όχι μόνο για τον εαυτό τους αλλά και για τον κοινωνικό χώρο όπου ζουν.

**Σχ. βιβλ.
σελ. 182**

- α) ντετερμινισμός, ουμανισμός: αναζητήστε την προέλευση και τη σημασία των λέξεων με τη βοήθεια λεξικού.
- β) θνησιγενής, κυοφορώ, -ούμαι, εμφυσώ, καταρρίπτω, τραυματίζω: να συζητήσετε τη μεταφορική χρήση των λέξεων, να τις συνδυάσετε με τις κατάλληλες λέξεις, π.χ. θνησιγενής υπόθεση, εμφυσώ πάθος, καταρρίπτω μια θεωρία κτλ., και να σχηματίσετε φράσεις.
- γ) Χρησιμοποιήστε σε φράσεις τα παρακάτω ονοματικά σύνολα: επίμαχο θέμα, γενικόλογη διακήρυξη, ανασχετικός μηχανισμός, αναστρέψιμη πορεία, αποδεκτή εφαρμογή.

Απάντηση

- α) ντετερμινισμός < αγγλ. determinism < ρ. determine < γαλλ. déterminer (= προσδιορίζω, καθορίζω) < λατ. determino < de - + terminus (= όρος, όριο).

ντετερμινισμός: φιλοσοφική θεωρία σύμφωνα με την οποία όλα τα φαινόμενα, τα γεγονότα κτλ. είναι αιτιωδώς προσδιορισμένα, γίνονται κατά αιτιώδη συνάφεια (αιτιοκρατία).

ουμανισμός < humanismus < humanus (= ανθρώπινος) < homo (= άνθρωπος).

ουμανισμός: i) (φιλοσ.) θεωρία και στάση ζωής που τοποθετεί τον άνθρωπο υπεράνω όλων των αξιών.

ii) (ιστορ.) πνευματική κίνηση που εμφανίστηκε στη Δ. Ευρώπη κατά την Αναγέννηση, με χαρακτηριστικά: πίστη στο πνεύμα, ορθολογιστική διάσταση, επιστροφή στην ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα.

- β) θνησιγενής (μτφρ.): αυτός που είναι καταδικασμένος να χαθεί, να πεθάνει

- θνησιγενής υπόθεση / κυβέρνηση / λύση
- ▶ Πολλοί θεωρούν θνησιγενή υπόθεση τη διεκδίκηση της επιστροφής των Ελλήνων μαρμάρων.

κυοφορώ (μτφρ.): φέρω σε λανθάνουσα κατάσταση

κυοφορούμαι (μτφρ.): επίκειμαι, υπάρχω σε λανθάνουσα κατάσταση

- κυοφορούνται εξελίξεις / κίνδυνοι / ιδέες
- ▶ Σε κάθε μεταβατική ιστορική περίοδο κυοφορούνται νέες ιδέες και κινήματα.

εμφυσώ (μτφρ.): μεταδίδω κάτι σε κάποιον δημιουργώντας την επιθυμία ή την έμπνευση γι' αυτό.

- εμφυσώ πάθος / πίστη / οράματα
- ▷ Οι γονείς συχνά επιδιώκουν να *εμφυσήσουν τα δικά τους πιστεύω και τις δικές τους αξίες* στα παιδιά τους.

καταρρίπτω (μτφρ.): i) ανασκευάζω μια θεωρία, την αποδεικνύω ως εσφαλμένη, την ανατρέπω λογικά

- καταρρίπτω θεωρία / επιχείρημα
- ▷ Στη συνεδρίαση της Βουλής η αντιπολίτευση προσπάθησε να *καταρρίψει τα επιχειρήματα* της κυβερνητικής πλευράς.

ii) ξεπερνώ όριο επιδόσεων

- καταρρίπτω ρεκόρ

τραυματίζω (μτφρ.): πλήττω, προσβάλλω

- τραυματίζω την αξιοπιστία / την αξιοπρέπεια
- ▷ Η αποκάλυψη της απάτης *τραυμάτισε* ανεπανόρθωτα την αξιοπιστία του.

- γ) • Η αποποινικοποίηση των ναρκωτικών αποτελεί ένα από τα *επίμαχα θέματα* στις συζητήσεις της σύγχρονης νεολαίας.
- Οι πολιτικοί προβαίνουν σε *γενικόλογες διακηρύξεις* για τη δημοκρατία, παραβλέποντας το ουσιαστικό περιεχόμενό της.
 - Είναι απαραίτητο να υπάρξει ένας *ανασχετικός μηχανισμός*, προκειμένου να αποσοβηθεί ο κίνδυνος επίθεσης στα σύνορά μας.
 - Πολλοί φοβούνται ότι δεν είναι *αναστρέψιμη* η φθίνουσα *πορεία* της οικονομίας.
 - Οι επαίοντες στον επιστημονικό χώρο οφείλουν να βρίσκουν *αποδεκτές εφαρμογές* της επιστήμης τους στην υγεία, στην εκπαίδευση κτλ.

**Σχ. βιβλ.
σελ. 182**

- α) Να αντικαταστήσετε τις υπογραμμισμένες λέξεις με άλλες ισοδύναμες λέξεις / εκφράσεις:

...δεν έχει κανένα λόγο να προσφύγει στην κλωνοποίηση

...υπονομεύει το μέλλον τους

...η ανθρώπινη αξιοπρέπεια ευτελίζεται καθημερινά σε παγκόσμια κλίμακα

...δεν πρέπει να ανασταλεί η επιστημονική πρόοδος

...οι βιοηθικές επιτροπές πρέπει να επικεντρωθούν σε εξελίξεις

- β) Να συνδυάσετε τις υπογραμμισμένες λέξεις με άλλες κατάλληλες, για να σχηματίσετε δικές σας φράσεις, π.χ. προσφεύγω σε διεθνή οργανισμό, σε δικηγόρο κτλ., αναστέλλω την απεργία, τη λειτουργία, την έκδοση εντύπου κτλ., υπονομεύω το κύρος, τη θέση κάποιου, την οικονομία κτλ., επικεντρώνω το ενδιαφέρον, την προσοχή μου κτλ.

Απάντηση

- α) • να στραφεί, να καταφύγει
- υποσκάπτει, επιβουλεύεται
 - προσβάλλεται, εξευτελίζεται
 - να ανακοπεί, να επιβραδυνθεί
 - να εστιάσουν
- β) • προσφεύγω στη χρήση βίας, στον Άρειο Πάγο, σε πολιτικά μέσα
- υπονομεύω τους φίλους μου, τους θεσμούς, το καθεστώς, την εξουσία, το διάλογο
 - ευτελίζω την αξία, το ήθος, την ανθρώπινη ζωή
 - αναστέλλω την κίνηση, τη λειτουργία, μια ενέργεια, την πληρωμή, ένα διορισμό, μια απόφαση
 - επικεντρώνω την κριτική, τον προβληματισμό μου, επικεντρώνομαι στις αιτίες

Κείμενο: «Η γονιδιακή ταυτότητα σε μικροτόπι»

■ **Απάντηση στην ερώτηση του σχολικού βιβλίου**

**Σχ. βιβλ.
σελ. 182**

Σκεφτείτε και συζητήστε τις επιπτώσεις που ενδέχεται να έχει στη ζωή του ανθρώπου η ανάλυση του γονιδιώματος. Για παράδειγμα, σκεφτείτε με ποιους τρόπους οι πληροφορίες σχετικά με τα γενετικά μας στοιχεία μπορούν να επηρεάσουν τη ζωή του ατόμου στον τομέα της εργασίας και της ασφάλισης του εργαζομένου ή ποια προβλήματα μπορεί να προκύψουν από τις πληροφορίες αυτές στις σχέσεις ενός ζευγαριού.

Απάντηση

- Η ανθρωπότητα δεν ξέρει αν πρέπει να ανατριχιάζει από συγκίνηση για τα επισημονικά επιτεύγματα της γενετικής ή από φόβο για τις ανεξέλεγκτες συνέπειές τους.
- Η γενετική «διαβάξει» όλο και περισσότερα από τα γονίδια των φυτών, των ζώων και του ανθρώπου, αποκρυπτογραφώντας το πρωτογενές τους υλικό, τα χαρακτηριστικά και τις ιδιαιτερότητές τους.
- Η ιατρική λαμβάνει έναν καινούριο συγκλονιστικό ρόλο: βασικό της μέλημα δε θα είναι να θεραπεύει, αλλά να προβλέπει, μέσα από τα γονίδια, την προδιάθεση για ασθένειες (όπως: καρκίνος του μαστού, διαβήτης, στεφανιαία νόσος κ.ά.).
- Οι επιστήμονες, βέβαια, μπορεί να διατείνονται ότι η ανάλυση του γονιδιώματος

δεν πρόκειται να πάρει εφιαλτικές διαστάσεις· η ιστορική εμπειρία όμως δεν αποδεικνύει κάτι τέτοιο.

- Ποιος θα κρίνει το «χρήσιμο» και «κοινωνικά επιθυμητό» γονίδιο, το «καλό» για αναπαραγωγή; Γιατί να χρειαζόμαστε μόνο τα στερεότυπα του Αϊνστάιν και της Κλόντια Σίφερ και όχι Κουασιμόδους και Συρανό ντε Μπερζεράκ;
- Με ποιο δικαίωμα οι τωρινές γενιές θα προκαθορίσουν τις επόμενες αναιρώντας το δικαίωμα της επιλογής; Ποιες γυναίκες θα δεχτούν να κυοφορήσουν φωτοτυπημένα μωρά, ακόμα και του εαυτού τους, γνωρίζοντας όχι μόνο το φύλο, αλλά και την εξέλιξή τους;
- Τίθεται εδώ το ουσιώδες ερώτημα: αν γνωρίζουν οι γονείς —και μελλοντικά οι εκάστοτε εργοδότες— ότι το παιδί που θα γεννηθεί θα πάθει έμφραγμα στα 40 του, τι απόφαση θα πάρουν; Ο γιατρός τι θα κάνει; Ο εργοδότης πώς θα ενεργήσει; Οι ασφαλιστικές εταιρείες τι πρωτοβουλίες θα πάρουν;
- Δεν πρέπει, λοιπόν, να παραβλέψουμε την ηθική διάσταση του ζητήματος, γιατί οι επιπτώσεις —ψυχολογικές κυρίως— θα είναι επώδυνες σε κάθε περίπτωση, και στην οικογενειακή και στην επαγγελματική και στην κοινωνική ζωή.
- Η Διεθνής Κίνηση Επιστημονικής Υπευθυνότητας και ορισμένες ευρωπαϊκές διατάξεις, ως δικλίδες ασφαλείας, απαγορεύουν ρητώς τη χρησιμοποίηση γενετικών πληροφοριών για οικονομικούς λόγους, ορίζουν ότι οι γενετικοί έλεγχοι πρέπει να γίνονται με έγκριση του ενδιαφερομένου και να μη δημοσιοποιούνται στους εργοδότες.
- Η UNESCO όρισε το ανθρώπινο γονιδίωμα ως παγκόσμια κληρονομιά, οπότε και απαγορεύεται η μετατροπή του. Το Συμβούλιο της Ευρώπης υπέγραψε τη διεθνή σύμβαση της βιοηθικής, η οποία επιτρέπει ελέγχους για ανίχνευση ασθενειών σε επίπεδο γενετικού υλικού αποκλειστικά για θεραπευτικούς λόγους. Αυτό μας θυμίζει τη Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: όλες οι χώρες του κόσμου την έχουν υπογράψει, αλλά οι περισσότερες την παραβιάζουν κατάφωρα.

Κείμενο: «Ψυχολογικές και παιδαγωγικές επισημάνσεις για τη χρήση της πληροφορικής στην εκπαίδευση» (Η. Γ. Μπεζεβέγκης)

■ Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου

Σχ. βιβλ.
σελ. 188

Τι προσπαθεί να επισημάνει ο συγγραφέας στο άρθρο του και ποιο είναι το βασικό ερώτημα που θέτει προς διερεύνηση;

Απάντηση

Το θέμα του άρθρου είναι η «χρήση της νέας τεχνολογίας της πληροφορικής στο